

Marie Stuartovna u Bezručů: Boj na život a na smrt mezi historickými postavami jako zrcadlo chorob současného světa

18.5.2024 07:31 Ladislav Vrchovský Divadlo Recenze

Poslední premiéra v ostravském Divadle Petra Bezruče v sezoně 2023/2024 byla odehrána v pátek 17. května. Politický thriller Roberta Ickeho, britského dramatika a režiséra, který vytvořil vlastní adaptaci původní hry Friedricha Schillera, upravil a nastudoval režisér Jan Holec ve spolupráci s dramaturgem Peterem Galdíkem. Inscenace je uváděna v překladu Pavla Dominika, scénu a kostýmy navrhl Ján Tereba, hudbu složil Ivan Acher.

Vít Hofmann a Magdaléna Holcová v inscenaci Marie Stuartovna.

Foto: Martin Špalda

Zatímco Schiller napsal hru o střetu dvou protikladných ženských osobností, Icke se ve své adaptaci zaměřil na analýzu politického boje a myšlení jeho účastníků. Holcovu úpravu lze vnímat v kontextu jeho úpravy Kafkova Procesu, ve které upozorňuje na současný svět, v němž přestávají platit veškerá odvěká pravidla práva a spravedlnosti. V úpravě Marie Stuartovny jde Holec ještě dál, vstupuje do analýzy mužského způsobu myšlení, které už je mimo všechny etické a morální hranice. V Holcově režii se na jevišti pohybují dvě ženy, dvě královny, jako oběti mužského spiknutí. Ocítají se ve válce, ve které neplatí žádná pravidla.

Velkou devizou inscenace je hudba *Ivana Achera*. Silně dramatická, burcující, varovná a zároveň mobilizující. Neslouží jen coby předěl mezi jednotlivými obrazy. Acher jakoby v ní definoval chaos a rozpad veškerého řádu výsostně hudebními prostředky.

Holcova režie spočívá zejména ve vedení herců v jejich jednání slovem. Zdánlivě statické obrazy jsou plné vnitřního dynamického průběhu střetů mezi myšlenkami jednotlivých aktérů uvnitř situací. Efektní závěrečná scéna včetně songu v podání Magdalény Holcové je zároveň symbolem znásilnění veškerého řádu a všech pravidel.

Z inscenace *Marie Stuartovna*. (Foto: Martin Špelda)

Ján Tereba vytvořil na jevišti uzavřenou místnost, do které lze vstoupit, ale ven je nutno znát kód pro otevření dveří, jinak není úniku. V zadní stěně je zasklený průhled do jakéhosi hlediště ze zákulisí veškerých dějů. Připomíná to i filmový záběr, ve kterém je sledován výslech obžalovaného skrze neviditelné okno ve zdi. Mírně nazelenalá barva scény symbolizuje vojenskou válečnou dobu.

Magdaléna Holcová jako Marie Stuartovna. (Foto: Martin Špelda)

Marie Stuartovna v podání *Magdalény Holcové* se zpočátku jeví jako exulantka prchající ze své země, zklamaná z toho, že místo azylu a pomoci od příbuzné, anglické královny Alžběty, se dostává do vězení. Ve velkém a skvěle odehraném hereckém oblouku se nakonec ve vrcholné scéně celého dramatu dostává k nesmiřitelné obžalobě své sokyně: „Anglická královna je nemanželský bastard, váš trůn je znesvěcen, tahle slušná země je obětí podvodu. Ty, Alžběto, jsi lhářka, zlodějka, podvodnice, a kdyby zde platilo právo, klečela bys přede mnou, uznávala můj nárok, ležela bys v prachu u mých nohou. Já jsem tvůj král!“ Herecký výkon Magdalény Holcové patří k tomu nejlepšímu, co na své domovské scéně předvedla.

Magdaléna Holcová. (Foto: Martin Špelda)

Alžbětu I. hraje *Alexandra Palatínusová*. Její Alžběta je obrazem zbabělosti, podlosti a zároveň vychytralosti a opojenosti mocí. Klíčový pro pochopení jejího myšlení je dialog mezi ní a Williamem Davisonem (*Josef Trojan*) ve chvíli, kdy Davisonovi podává podepsaný rozsudek o trestu smrti pro Marii Stuartovnu: „Dáváte mi tu listinu proto, aby se naplnilo to, co v ní stojí?“ ptá se Davison, a Alžběta mu odpoví: „Určitě jste dost chytrý na to, abyste na to přišel sám.“ Zděšený Davison se ptá dál: „Ne, nejsem – ne – prosím, neodvolávejte se na můj rozum. Jsem jen váš nástroj v této velké věci, řekněte mi, co mám udělat s tímto příkazem k popravě?“ Alžběta: „Z jeho názvu je to naprosto jasné ...“ Davison: „Takže poprava se má vykonat?“ Alžběta: „To jsem neřekla.“ Davison: „Mám si to tedy nechat u sebe?“ Alžběta: „V takovém případě poneseš následky.“ Davison: „Já? Proboha! Tak mi dejte pokyn – co chcete?“ Alžběta: „Chci být sama. A nechci s vámi o téhle věci dál diskutovat. ... Můžete jít. Už jsem řekla – konejte svou povinnost.“

Alexandra Palátínusová. (Foto: Martin Špelda)

Palátínusová v tomto dialogu naprosto mistrovsky představuje alibismus a zároveň touhu zbavit se své sokyně způsobem, který jí nikdo nebude moci dávat za vinu. Také herecký výkon Alexandry Palátínusové lze označit za vrcholný.

Sira Amiase Pauleta hraje *Ondřej Brett* jako nelítostného žalobce: „Dokud něco vlastníte, naše země není v bezpečí, ve vašich rukou se všechno může změnit v zbraň,“ vmete do tváře Marie Stuartovny. Brettův Paulet je zároveň nesmiřitelný nepřítel katolického způsobu náboženské víry.

Ondřej Brett a Lukáš Mělník. (Foto: Martin Špelda)

Postavu Mortimera hraje *Vít Hofmann* jako Marii Stuartovnu milující a zbožňující mladý muž, věrný tomu, co v jeho doporučujícím dopisu od katolického lotrinského kardinála čte: „Důvěřujte Mortimerovi, doručiteli tohoto listu, nemáte na světě věrnějšího přítele.“

Willam Cecil lord Burleigh v podání *Lukáš Melníka* je mužem posedlým popravou Marie Stuartovny jako největšího nebezpečí anglického království: „Nemůže zůstat naživu – nemůže žít, protože s každým dalším dnem jejího života vzrůstá nebezpečí: živá z téhle cely rozzmýšlává vzpuru.“ Lukáš Melník v této roli už poněkolkáté v řadě vynikajících hereckých výkonů odevzdaných v několika minulých sezonách ukazuje do detailu promyšlenou mistrovskou hereckou kreaci.

Hynek Tajovský a Alexandra Palátínusová. (Foto: Martin Špelda)

Lorda Georga Talbota, hraběte ze Shewsbury, hraje *Marián Chalány* jako marného obhájce Marie Stuartovny, nová herecká posila souboru Divadla Petra Bezruče *Hynek Tajovský* velmi dobře obstál v roli hraběte z Leicesteru. Lorda Aubespine a zároveň zpovědníka Marie Stuartovny Melvila úspěšně hraje *Jáchym Kučera*. V epizodní roli Hanny Kennedyové vystupuje *Kateřina Krejčí*.

Inscenace Marie Stuartovny patří do řady inscenací Divadla Petra Bezruče, ve kterých tato přední tuzemská scéna diagnostikuje choroby současného světa. Je velmi důstojným závěrem úspěšné, a zároveň velmi smutné sezony, v jejímž průběhu své divadlo opustil odchodem na věčnost Norbert Lichý. Lze si však zcela věrohodně představit, jak se mistr shůry divadelního nebe s úctou uklání všem svým kolegům za to, co v Marii Stuartovně předvedli.

*

Robert Icke, Friedrich Schiller: Marie Stuartovna. Režie: Jan Holec. Dramaturgie Peter Galdík. Překlad: Pavel Dominik. Scéna a kostýmy: Ján Tereba. Hudba: Ivan Acher. Recenze je psaná z premiéry uvedené 17. května 2024 v Divadle Petra Bezruče v Ostravě.